БЕЗПЛАТНО ПРЕВЮ

Еволюция на идеите за закона

Историко-теоретична курсова работа за развитието на идеите за закона от Древността до съвременността и връзката между държава, право и закон.

Оригинал: 16 страници. Откъси: 4, 9, 12.

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет; без година на корицата.

Редакционен прочит, оригинални откъси и шест изписани промпта.

Създадено с помощта на AI по методологията на Tetradka.bg. Използвай материала с коректно цитиране и собствен анализ.

Редакционен прочит

Съдържание

Първи писани закони; Китай и Индия; гръцка и римска мисъл; Средновековие; Ренесанс; Ново време; правен позитивизъм и съвременни разбирания.

Силни страни

Подробно тематично съдържание и широка историческа перспектива. Има заключение и 15 позиции в библиографията.

Необходимо подобрение

Отдели авторските интерпретации от възгледите на разглежданите мислители. Обясни критериите за сравнение между епохите.

Източници

Много библиографски записи са без година, издателство или страници. Приписаните тези трябва да се свържат с конкретни произведения и издания.

Посока за собствен анализ

Сравни две концепции за закона по общи критерии: произход, легитимност, отношение към властта и граници на подчинението.

Откъс от оригинала / стр. 4

действителността. Чрез тях се цели уреждането на съществуващия обществен порядък, а не създаването на нов непознат ред. Най-древните закони се характеризират с целенасоченост. Те не са абстрактно формулирани волеизявления на държавната власт, олицетворявана от владетеля, а засягат конкретни аспекти от човешкото битие. В тях намира израз и традицията, която наред с държавната власт остава важен фактор за общественото развитие. Едновременното влияние на религиозните вярвания, държавната власт и традициите намира израз в текстовете на законите. Обща черта на древните закони е, че те регулират твърде тесен кръг обществени отношения, което е следствие от слабо развитите все още представи за ролята на закона в упражняването на държавната власт. От достигналите до нас преводи се вижда, че законите от това време имат сходна формулировка – законите на Хамурапи и хетските закони са записани в условно наклонение – ако се извърши определено действие, следва съответно наказание.

2.2 В Древен Китай школата на легистите (законници) „ Фа цзи” от V-III в. пр. н. е. предлага нова концепция за ролята на закона в осъществяването на държавната власт, която се основава на разбирането, че обществото и държавата трябва да се управляват чрез закони, създадени от императора. Те са необходимият социален регулатор. Според Хан Фей (най-видния представител на легистите) законите са дело на държавната власт, олицетворена от владетеля, съдържат общи и трайни заповеди и трябва да се познават и спазват от всички хора. Този общозадължителен характер на законите е основа на теорията на легистите за равенството пред закона, доразвита и усъвършенствана по време на буржоазните революции от XVIII в. От гледна точка на ролята си на социален регулатор законът (по-точно законът „фа”, който хората създават и са длъжни да спазват) има санкционен характер. Шан Ян го определя като система от наказания, чрез които се поддържа обществения ред и се гарантира равенството пред закона.

Легистите са сред първите, които разглеждат закона като нормативен акт, създаван от държавата и обосновават неговата общозадължителност с това, че той е дело на императора и нищо не може да му се противопостави. От схващанията на легистите тръгва разбирането за отъждествяването на закона и правото, което е широко разпространено през Древността. Идеологическата борба между легализма и конфуцианството за това дали законът, създаван от държавата (легалистката идея) или моралните норми и традицията (конфуцианското схващане) трябва да имат водеща роля в регулирането на обществените отношения, става основа на по-късните възгледи на естественото право и юридическия позитивизъм.

2.3 През II в. пр. н. е. в Индия са създадени т. нар. „Закони на Ману”. Те са дело на най-висшата каста в държавата – браминте, и имат религиозна основа, като тяхната ефективност се гарантира от авторитета на самия бог Ману. Могат да се открият много сходства между тях и законите на Хамурапи, тъй като и двата законника обхващат разнородна материя от социалния, политическия и религиозния живот на хората. Законите на Ману все пак превъзхождат вавилонските закони с това, че те са по-систематизирани – разпоредбите им са обособени в раздели в зависимост от това за кого се отнасят, например има раздел за робите, за царя и др. Подобно на останалите древни закони и индийските са отражение на действителността и целят да установят ред и организираност в обществото. Особеното при тях е, че те не се опитват да се превърнат в балансиращ социалното разделение фактор, а напротив дори го затвърждават и целят запазването на кастовата организация на държавата.

Положителното, което древноиндийската юридическа мисъл внася е разграничението между право и закон. Правото започва да се разглежда като проявление на справедливостта,

Откъс от оригинала / стр. 9

през Средновековието заема водещо място. Автономна роля законът получава едва през XII в. под въздействие на започналото в болонската правна школа изучаване на римското право.

3.2 Аврелий Августин е представител на креационната концепция за държавата. Той възприема от древните гърци делението на законите на божествени, естествени и човешки, като установява строга йерархия между тях. Най-висши са божествените. Естествените произтичат от божествените и са израз на идеалната форма на човешките отношения, а законите, създадени от хората, като най-ниско стъпало в йерархията, трябва да съответстват на божествените и естествените.

В своите разсъждения Августин се стреми да обвърже държавата (властта) с идеите и целите на християнството, като постави държавата в служба на църквата. Това според него ще се осъществи чрез трансформацията на естествения закон в божествен. Той трябва да има еднаква сила и за поданиците, и за императора, защото е израз на природната справедливост. От особена важност е ролята на владетеля за установяването на божествения закон. Той трябва чрез собствения си пример да го издигне, защото властта му произтича от този закон и е съобразена с него.

3.3 Тома Аквински основава своите възгледи на достиженията на античната философия. Той разглежда подробно проблема за същността и мястото на закона в държавата. Опирайки се на идеите на древните автори, Аквински възприема и обогатява разбирането за делението на законите на божествени, естествени и човешки, като добавя на най-високо равнище в тази йерархия т. нар от него „вечен закон". Той е основа и начало на всички останали. Връзката между тях е, че човешките закони са разумни, когато постановяват поведение, което е в съответствие с каноните и естественото право, без да им противоречи.

Аквински разглежда закона като един от организиращите елементи на държавата. Според него в законите е заложен божественият разум, от който произтича справедливостта. Ако законът е добър (справедлив), то това е, защото е възприет божествения разум. В противен случай, когато законът е лош (несправедлив), вината е на владетеля, защото той не е опознал този висш разум. Целта на законите е да определят реда в природата и обществото, който хората да спазват и така да се постигне общото благо. За осъществяването на тази цел е необходимо законите да имат всеобща значимост и да бъдат задължителни за всички.

Законите имат правоустановяваща роля и се възприемат като източник на правото и справедливостта. В този смисъл е и определението, което Аквински дава на закона. Според него той е правило за поведение, което принуждава някого към действие и/или го кара да се въздържа от действие.

3.4 Един от поддръжниците на светската концепция за държавата е немският император на Свещената Римска империя Фридрих II. В израз на своите възгледи за правото и закона той въвежда представителен парламент и установява нова система на законодателството, основана на принципа за равни права и задължения. Издига върховенството на закона над дворянството и църквата. Той посочва естественото право като единствен източник на всяко право, с което пренебрегва ролята на църковните канони и ограничава намесата на църковната институция в държавните дела.

3.5 Марсилий Падуански разбира правото като позитивно право (законодателство), което дава правила, чрез които хората трябва да се ръководят в своите действия. Той

Откъс от оригинала / стр. 12

защити естествените права на хората. Задачата на държавата е да узакони естествените права и те да станат съдържание на законите, които пък да бъдат тяхна юридическа форма. Класическата школа на естественото право прокарва идеята за легитимността на правото, която се основава на разграничението между право и закон. Представителите на тази школа определят, че законовото право е легитимно, ако включва естествените права.

През този период се заражда и развива теорията за разделението на властите, според която законът има важна роля в тяхното балансиране.

Съществена особеност на този период е, че всички тези научни постижения остават само теоритичен идеал, който намира реализация чак след установяването на парламентарната демокрация.

5.1 В схващанията на Томас Хобс държавата – това са законите, разбирани като държавноустановени позитивноправни актове. Според Хобс без закони няма справедливост. Той прави крачка назад в разбирането си относно мястото на владетеля в държавата спрямо закона. Хобс казва, че законите не важат за суверена, откъдето идва и предпочитанието му към абсолютната монархия като сполучливо държавно устройство. Според Хобс със създаването на държавата хората прехвърлят естествената си свобода на нея, което води до заменяне на правото на силата със силата на правото.

5.2 Джон Лок, разглеждайки въпроса за съотношението между държавната власт и естествените права, определя, че със създаването на политическо общество и политическо управление хората ограничават своята естествена свобода и прехвърлят върху държавата уреждането на обществените отношения, което тя трябва да извърши с приемането на закони. Задачата на държавата е да защитава естествените права и да наказва за тяхното нарушаване. Законите са необходимото начало на реда в политическото общество. За да бъде гарантиран този ред, държавата трябва да следи за спазването на законите. Според Лок съблюдаването на законите е условие и гаранция за свободата, затова те трябва да бъдат съобразени с естествените права на човека. Законът е задължителен дотолкова, доколкото не ги нарушава. Законите трябва да имат само една цел – благото на гражданите.

В своята теория за разделението на властите Лок определя водещо място на законодателната власт. Според него нейната цел е да изразява общите интереси. От това следва разбирането, че всеки човек трябва да се подчинява на законите, защото те произтичат от властта, която е учредена и с негово участие. Силата на закона се заключава в общественото съгласие.

Лок прокарва идеята, че законът трябва да има върховенство над останалите източници на позитивното право. Така той поставя основите на съвременното разбиране на закона като основен източник на правото в континенталната правна система.

5.3 Бенедикт Спиноза дефинира закона като акт на върховната власт, независимо кой я упражнява – народно събрание, аристокрация или тя е еднолична в лицето на монарха. Всички хора са длъжни да се подчиняват на законите, без да ги обсъждат и подлагат на преценка дали са справедливи, или не, без да ги тълкуват. По този начин в ръцете на върховната власт се съсредоточава голяма мощ, която се проява в прилагането на законите. Те се превръщат в оръжие срещу народа и загубват изначалната си цел да служат за постигане на общото благо.

5.4 Шарл дьо Монтескьо е човекът, с чието име е свързан значителен напредък в учението за закона. Неговите научни постижения се осланят на предходните разбирания за

Промптове за самостоятелна работа

ПРОМПТ 01

Подреди идеите за закона от текста в хронологична таблица: епоха, мислител, основна теза и страница.

ПРОМПТ 02

Сравни възгледите на Хобс, Лок и Русо според материала. Използвай общи критерии и отбележи къде текстът не дава достатъчно информация.

ПРОМПТ 03

Разграничи употребите на право, закон, обичай и държавна власт в текста. Посочи неясните или противоречиви определения.

Постави съответните страници заедно с промпта. Проверявай отговорите спрямо предоставения материал.

Промптове за самостоятелна работа

ПРОМПТ 04

Извлечи приписаните цитати и тези. За всяка посочи наличния източник и липсващите библиографски данни, без да ги попълваш по предположение.

ПРОМПТ 05

Предложи три тесни изследователски въпроса за връзката между закона и легитимността на властта. За всеки посочи подходящ сравнителен подход.

ПРОМПТ 06

Прегледай моя нов аргумент за последователност. Посочи исторически обобщения без достатъчна подкрепа и местата за цитиране.

Постави съответните страници заедно с промпта. Проверявай отговорите спрямо предоставения материал.

Подкрепа за собствена разработка

Изследователски въпрос

Формулирай конкретен въпрос и обхват. Използвай архивния материал за ориентация в понятията и структурата.

Проверка на източниците

Установи произхода на твърденията и периода, към който се отнасят. Допълни липсващите библиографски данни.

Собствен принос

Съпостави доказателствата, обсъди ограниченията и напиши собствени изводи. Отбележи използваните материали и помощни инструменти.

Подходяща подкрепа

Консултация по структура и метод, обратна връзка по собствен текст и редакция на цитиране и оформление.

Обхватът, срокът и цената се уточняват според конкретните материали и задача.

info@tetradka.bg | www.tetradka.bg